

ACC. N:R. M. 9219:1-24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Sten Borg  
 Härad: Albo Adress: Hantverksgat. 17. Lund  
 Socken: Ravlanda Berättat av: Per Persson.  
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1874; Knäbäck

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

|                           |           |
|---------------------------|-----------|
| Per Kruare.               | s. 1.     |
| Lyktegubbar.              | s. 1-3.   |
| Bäckahästen.              | s. 4.     |
| Maran.                    | s. 5.     |
| Skaumannen.               | s. 6.     |
| Milkaharar.               | s. 7.     |
| Skatter.                  | s. 7-9.   |
| Jättekast.                | s. 10.    |
| Baltastenen - vänder sig. | s. 11.    |
| Goanisse.                 | s. 11     |
| Kloka.                    | s. 12-16. |
| Ont öga.                  | s. 12.    |
| Åsumspågen.               | s. 17-19. |
| Sjunga maj.               | s. 20.    |
| Rida staffan.             | s. 21-22. |
| Gå med knuda.             | s. 23.    |
| Gå med Felix.             | s. 23-24. |

H. P. 21.

Ulman k. 12

Ulman k. 25

(L. u. F. 26.

H. P. 3,

L. u. F. 34.

Skriv endast på denna sida!

Per Persson kallas i bygden i allmänhet för Per Kruare.  
Detta kommer sig av att hans fader till en början var  
krögare i Knäbäck. Men då det sedan ej längre lönade sig  
med krögarrörelsen flyttade Per Perssons fader till den  
gård där Per Persson nu bor och som lyder under Kristinehov.  
Per Persson var vid flyttningen 6 år gammal. Han övertog  
sedan gården efter sin fader och har nu brukat den i 35 år.

Lyktegubbar.

En gång var jag nere i Stigelund här söder om gården och  
hälsa på en piga. Se det var innan jag blev gift. När jag  
så skulle gå hem på kvällen så skulle jag gå över ett  
ställe vi kalla för Ravlunda sanna. När jag kom där så  
fick jag se att det blossade framför mej och som jag aldrig  
vatt, nån rädder karl så sprang jag fram och skulle se etter

ACC. N:R M. 9219:2.

vad det var för otyg. Men när jag nästan hade hunnit fram så försvann det med ens och där syntes ingenting. Jag tyckte det var konstigt så jag titta mej noga ikring men jag märkte ingenting. Jag tänkte då att det var bäst att fortsätta hemåt men när jag då skulle gå vidare så var jag rent vilse. Jag gick rent åt galet håll och det var stört omöjligt att hitta rätt väg. Så gick jag länge fram och tillbaka så till sist så kom jag upp på stora landsvägen till Ravlunda. Men när jag hade gått ett par steg på den så stöp jag i den ena landsvägsgropen. Och då tänkte jag att jag skulle gå åt andra hållet så jag vände. Men då stöp jag i den andra gropen. Och så fick jag hålla på och springa från den ena landsvägsgropen till den andra ända tills jag kom fram till Ravlunda. Då fick jag se nåt vitt skymta framför mej och så gick jag etter det. Och när jag kom fram

2.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9219:3.

så såg jag att det vita det var Ravlunda Kyrka. Och då visste jag var jag var så sen kunde jag hitta hem. Men det var först fram på morgonkvisten som jag kom hem den gången. Och det fick jag för jag var nyfiken och skulle se vad det var som blossa.

Dom sa alltid förr att det var lantmätare som hade bedrat folk i livet, som fick gå och mäta etter döden som straff. Och där nere vid Ravlunda sanna, där jag gick vilse, där sa dom att en lantmätare, som Kristinehov hade till att mäta åt sej, hade lurat folket där på ett bra stycke jord.

3.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9219: 4.

Bäckahästen.

Dom sa förr att det skulle ha vatt en bäckahäst här nere vid Killehusen. Jag har aldrig själv sett den, men en gubbe som bodde här på gården när vi kom hit, som hette Anders Arvastsson, berättade ofta om att han hade råkat ut för bäckahästen nere vid Killehusen. Han sa att den var vit till färgen och så var den alltid sadlad. Den brukade lägga sej ner liksom för att man skulle stiga upp på den och <sup>h</sup>ria. Men jag har inte hört att där var någon som försökte för domsa att det skulle va farligt. Om man satte sej upp på den så kunde man inte komma av igen utan fick följa med bäckahästen när han for ner i källan igen.

4.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9219: 5

Maran.

5  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Från Skodala har jag hört att dom hade maran där. Dom sa att dom kunde höra att det knäppte till i dörrarna när hon kom. Hon brukar sätta sej på bröstet på folk och liksom ria dom. Dom svettas och kunde knappt andas då, så dom blev rent maitningslösa /maktlösa/ av det. När hon så hade riet på dom en stund så försvann hon.

Dom som hade maran hade svårt till att bli av med den igen. Det skulle knep till det. Här bor en gumma som heter Bengta Rix, som har berättat hur det gick till när hon fick maran. Bengta Rix bodde en gång i samma rum som en annan kvinna och den kvinnan hade maran men det visste ju inte Bengta Rix. Så när dom låg på natten så kom maran och ansatte den andra kvinnan och Bengta Rix hörde hur hon stöna och svettas.

ACC. NR M. 9219:6.

Och då steg Bengta opp och frågte den andra vad som fela henne. Och då sa den andra till Bengta: "Nu kan du ha maran lika länge som jag har hatt den." Och etter det så fick Bengta Rix maran men den andra blev fri för den.

Skaumannen.

Nere i Skodala sa dom att där var en skauman i skogarna. När dom gick inne i skogen så kunde dom rätt som det var få syn på honom. Han kunde dyka opp framför dom eller vid sidan av dom utan att dom visste om det. Dom kunde tydligt se hur han gick och bar på ett madaknyde precis som han skulle ut och hugga bränne. Och han kunde följa med dom länge men han gjorde dom aldrig nåt förnär. Han ville liksom bara ha följe.

6.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9219:7

7  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Milkaharar.

Milkaharar var mycket gängse förr här i trakten. Dom bruka springa om nätterna och mjölka grannarnas kor. Jag hörde talas om en bonde som en gång träffa på en sån där milkahare och sköt den. Men när han kom fram där haren stöp så var det bara en gammal stövel och 4 pingar som dom satt i den liksom till ben.

Skatter.

Nere vid Haväng sa dom förr att där skulle ligga en skatt. Den skulle ligga i Kongagraven och skulle vara i en kista. En gång var där nåra danskar som hade farit hit för att lyfta opp den. Dom börja gräva och hade kommit så långt så att dom såg kistan. När dom då skulle till att lägga rep



ACC. NR M. 9219:8.

om den och lyfta opp den så hörde dom att där var nån som ropar: "Hela Ravlunda by brinner!" Och då vände dom sej om och skulle se men där syntes ingenting åt Ravlunda till. När dom så vände sej om igen och skulle ta opp kistan så var den försvunnen och hur dom än grävde så hitta dom den inte igen.

Här ligger en backe mellan Dammersryd och Skodala som vi brukar kalla för Mormors backe. Varför den heter så det vet jag inte. Men i alla fall så sa dom förr att där skulle ligga en skatt i den. Så en gång när jag gick förbi där så såg jag att nån hade vatt och gravat ett stort hål i backen. Jag sprang ner till skogvaktaren och berätta det och han följde med mej tillbaka för att se på det. Och när vi kom fram så syntes det tydligt att där hade vatt nån som hade gravat opp nånting och tatt med sej för vi kunde tydligt se hur

8.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M.9219:9.

dom hade släpat nånting tungt ner för backen och så kunde vi följa spåren ner till sjön. Och i sanden såg vi hur dom hade satt nåt ifrån sej innan dom tog det i båten. Och just då hade där den natten vatt fiskare ute på sjön och satt garn och dom berätta att dom hade sett fyra stycken som ~~sglat~~ segla därifrån. Fiskarna hade ropat till dom men dom hade inte svarat utan bara seglat vidare. Och dom sa att det skulle vara folk från Vitemölle som tatt skatten och det kunde nog vara sant för i Vitemölle var där 4 stycken som hade vatt rätt så fattiga innan men dom blev just då rika med ens.

9  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9219:10.

10.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Jättekäst.

Här är en dal vi brukar kalla för Uggestens dal och där ligger det en sten som är ungefär så stor som en hel gård. Och dom sa förr att det skulle ha vatt en jätte från Trolle-Ljungby som skulle ha kastat dit stenen. Han kunde inte med att dom ringde med klockorna i Ravlunda kyrka och därför så skulle han ha kastat stenen för att fördärva kyrkan. Men han ramma inte kyrkan utan stenen trilla ner i Uggestens dal i stället.

Likadant var där på Stenshuvud en jätte som inte tålde klockklangen från Maglehems kyrka. Han tog också en sten och kasta mot kyrkan men den nådde inte fram utan trilla ner i Maglehems vång.

ACC. N:R M. 9219: //

//

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Baltastenen i Backaskog.

Dom gamle talte alltid om att Baltastenen i Backaskog vände sej när den lukta nybakat bröd. Dom sa att man skulle gå dit och knacka ett märke oppe i stenen. När man sen hade bakat så skulle man gå dit igen och då skulle man få se att stenen hade vänt<sup>sej</sup>. Men det skulle förstås va sån vind så att oset kom mot stenen.

Goanisse.

När dom tröska förr i världen så hade dom alltid plejel. Och då sa dom alltid att goanisse tog "toskemansskäppa" för dom rike. Goanisse kom om kvällen när dom hade tröskat slut för dan och då tog han "toskemansskäppa" för dom som var rika och bar till dom som var fattiga. "Toskemansskäppa" var

ACC. N:R M.9219:12.

lönen som en främmad tröskekarl skulle ha för arbetet om dan. Det motsvara ungefär 50 öre om dan.

Kloka.

Förr så sa dom alltid att en del folk hade vad dom kalla för ont öga. Och när en sån människa som hade ont öga titta på ett kreatur så blev det sjukt. På min mors och fars tid kom där en gång hem till oss en sån kvinna, som hette Ejda. Hon kom i kvällen in i stallen och ville köpa mjölk. Men vi hade sålt slut på den och hade inte kvar mer än vi själv behövde, så mor sa åt Ejda att hon kunde inte få nån mjölk. Ejda sa ingenting utan gick sin väg. Men etter den dan så börja kregen vantrivs och ville inte äta . Så var här en klok kvinga som bodde i Åhusa kärr och som hette Gravekarna. När det så hade gått en tid och kregen bara

12.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9219: /3.

13.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

blev sämre så sa mor att det var nog bäst att vi for iväd till Gravekarna. Far han trodde inte på sånt så han ville inte fara dit. Men mor hon ga sej inte utan fråga mej om jag ville köra för henne till Gravekarna. Jag sa att det kunde jag gott göra och så skicka mor mej ner i stallen för att jag skulle klippa lite to av kregen. Toet skulle vi ha med oss i ett papper och visa för Gravekarna. Och sen for vi iväg. När vi kom fram och träffa Gravekarna så sa mor hur det var med kregen att dom vantrivdes och inte ville äta och så gav hon Gravekarna toet. Gravekarna tog toet och gick ut i sitt kök. Och där var hon länge, åtminstone en 20 minuter. När hon så kom in till oss igen så sa hon: " Där har vatt nån i stallen och villat köpa nåt, men du neka henne." Men mor sa att där hade inte vatt nån . Då gick Gravekarna ut i sitt kök igen och var där ännu längre än förste gången. Mens Gravekarna var i köket så kom jag till att tänka på att Ejda hade vatt i stallen och villat köpa mjölk. Och det sa jag

ACC. N:R M. 9219: 14

14  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

till mor och då kom hon också ihåg det. När så Gravekarna kom in igen så var hon rent svitt i hela huvet så håret hade klibbat ihop. Och så sa hon till mor: "Där har liavel vatt nån i ert stall." Och då sa mor att nu kom hon ihåg att där hade vatt en och villat köpa mjölk. Då sa Gravekarna att det visste hon och hon visste vem det var också för hon hade framställt henne och var det så att mor ville se henne så kunde hon bara följa med ut i köket. Men mor vågte inte följa med. Men då fråga jag om inte jag kunde få gå med och det fick jag. När vi kom ut i köket så stod där en spann med vatten mitt på golvet. Och så sa Gravekarna till mej att jag skull titta i spannen så skulle jag få se vem det var som hade kastat ont öga på kregen. Och ner jag titta ner i spannen så stod Ejda där livs levande för mej i vattnet. Sen fick vi lite rökelse av Gravekarna. Och så skulle kregen rökas med det etter solnedgången. Och det hjälpte genast.

ACC. NR M. 9219:15.

En gång var där två fiskare på Knäbäck som låg nere vid Gyllebo och fiska. Dom var bröder och hade en bod där nere vid Gyllebo. Den ene hette Anders Håkansson och den andre Sven Håkansson. Dom låg och hade ålafiske där nere. När dom så hade slut på fisket så hängde dom sina stövlar på krokarna på väggen inne i bon och sen gick dom hem till Knäbäck. Sen etter en tid så behövde Anders Håkansson sina stövlar och gick till bon och skulle hämta dom. Det var i kvällen han gick så det var mörkt när han kom fram. Men han trevade fram på väggen och tog dom stövlarna som hängde innerst för där tyckte han att han hade hängt sina. Men det var fel för det var brorens han fick fatt i. Men det visste han ju inte så han gick hem med stövlarna. Dan etter på morronen så behövde Sven Håkansson också sina stövlar och gick och skulle hämta dom. Men när han kom dit så kunde han inte hitta dom. Han trodde att där hade vatt nån och ~~k~~ stulet dom så

15  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV



ACC. N:R M. 9219:16.

16.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

han for genast iväg till Gravekarna och sa hur det var att nån hade tatt hans stövlar. Gravekarna gick ut i sitt kök och när hon kom in igen så sa hon till Sven att han kunde gå med ut i köket så skulle han få se tyyven. Sven han gick med och så fick han titta i Gravekarnas vattenspann och då såg han att hans egen bror stod där i vattnet. Då förstod ju förstås Sven att broren bara hade tatt fel stövlar så han gick tillbaka til hon och just när han kom fram så kom Anders dit med Svens stövlar. Han hade genast på morronen märkt att han hade fått fel så han var på väg och skulle byta.

Gravekarna tog aldrig nåt betalt för det hon gjorde utan man skulle alltid ge henne vad man själv tyckte det var värt.

ACC. NR M. 9219:17.

17

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Åsumspågen.

En gång var vi körande till Åsumspågen med en tös som hette Emma. Hon var blind. När vi kom dit så var där så mycket folk före oss så vi fick ligga där i två dar innan det blev vår tur. När vi då kom in så titta Åsumspågen på tösen och så sa han att han nog inte kunde göra nåt åt henne för hon hade gått för länge med det. Men han sa att han skulle försöka i alla fall, och så sa han att hon om nätterna skulle ligga på "breginge". Det var en slags växt. Far sa att det var svårt att få fatt på "breginge" för sånt hade vi inte hemma hos oss. "Har ni inte", sa Åsumspågen, "jo men har ni så. Ni har så mycket ni vill ha." Och så förklara han var den växte hemma hos oss fast han aldrig hade vatt där. Han kunde liavel beskriva precis hur vi hade det. Vi gjorde som han hade sagt och vi hitta växten också där han hade sagt att den skulle stå. Men den gjorde ingen nytta.

En gång hade dom stämt Åsumspågen och så skulle han hämtas till häradsrätten. Han hade fått böta ett par gånger förut men den här gången skulle han iväg till häradsrätten själv. Länsman skulle själv hämta honom. Länsman åkte iväg till Åsumspågen och vagnen var förspänd med två starka hästar. När länsmannen kom fram så frågte han Åsumspågen om han ~~vk~~ ville följa godvilligt med. Det sa Åsumspågen att det skulle han göra om dom bara ville låta honom klä sej först. Det fick han och när han så var klar så frågte han länsmannen var han skulle sitta. "Ja", sa länsmannen, "det är nog bäst att du sitter hos mej så att du inte rymmer." "Jag skall inte rymma," sa Åsumspågen. "Är det bara så att ni kan få hästarna till att gå härifrån så skall jag nog följa med." Så satte han sej hos länsmannen och så skulle dom köra. Men dom kunde inte få hästarna ur stället. Dom bara hoppa opp och ner och rörde inte ens linorna. Till sist så sa Åsumspågen; "Ja skall säga er att så länge jag sitter i vagnen så

ACC. N:R M. 9219:19

19  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

kan ni inte få igång hästarna. Men går jag av så kan ni köra."

Så fick till sist länsmannen ge honom lov att gå av vagnen

och när han kommit av så satte hästarna iväg medesamma. Så

Åsumspågen han slapp komma till häradsrätten den gången.

Dom sa alltid förr att om man ville bli sån där trollgubbe

så skulle man läsa opp "Fader Vår" baklänges. Gjorde man

det så gav man sej Fan i våld och då fick man sån förmåga

så att man kunde trolla. Men det var nog inte många som

våga sej på det för dom blev förtappade etter dñ.

ACC. N:R M. 9219:20.

Sjunga maj.

Jag har vatt med och sjunget maj många gånger i min ungdom. Det var Valborgsmässoafton som vi skulle gå och vi skulle alltid ha musik med oss då. Det var harmoni vi hade med oss. Och så gick vi från gård till gård och sjöng majvisan. Och så sjöng vi pievisan också för piorna. Men jag har glömt bägge visorna nu. Vi fick alltid pengar. Av husbondefolket i gårdarna bruka vi få 1 krona och av piorna fick vi 50 öre. Dom pengarna använde vi sen till ett gille. Vi köpte mat och brännevin och så hyrde vi in oss hos nån bonde. Och så bjöd vi fruntimmerna dit och så blev det fest och dans. Vi bruka börja på en lördagseftermiddag och sen kunde vi hålla på till söndagskvällen.

20

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9219:21.

Ria Staffan.

Förr så bruka dom ria Staffan här annandag jul. Det skulle va tidigt på morgonen. Då red dom runt i gårdarna och sjöng Staffansvisan och så skulle dom in i stuan och ha supar. Jag var själv med ett par gånger också. Dom som skulle va riktigt duktiga skulle ria in i stuan med hästen också. En gång var där en dräng som skröt med att han var så duktig till att ria så han skulle kunna ria in i stuan hos nämndemannens. Så han slog vad med nämndemannen om 10 kronor att han skulle kunna ria in i stuan och ta supen vid bordet sittande på hästryggen. Vi andra steg av våra hästar men den där drängen re in. Men när han hade kommit så långt så hästen stack in huvet genom dörren till stuan så börja nämndemannen slå på en bricka av metall och då blev hästen så rädd så han rygga och tog med sej hela dörrkarmen ut på gården. Men nämndemannen tyckte det var roligt så han

21

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9219: 22.

22

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

bara grina åt det.

När dom re Staffan så bruka dom passa på och måga i stallen också. Men det var farligt för dom bruka alltid måga in gödseln från gödselhögen. Därför bruka folk hålla sej vakna den natten för att vakta så dom inte kunde komma åt att måga in. Men var där nära som hade gjort det så gällde det att få fatt på dom och tvinga dom att måga ut igen. När dom godvilligt hade mågat ut alltihop igen så blev dom inbjudna och skulle ha mat och supar. Och därför så var där många som först måga in och sen så lät dom fånga sej bara för att dom skulle bli inbjudna och få suparna.

ACC. NR M. 9219:23

23

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Gå med knuda.

Tjugondag jul brukte vi i min ungdom gå med knuda. Vi klädde ut en liten gubbe av halm. Det var ett par pingar i kors som vi klädde på med halmen. Och sen gick vi omkring i gårdarna och slängde in gubben i stuorna och sen sprang vi för dom fick inte se vilka det var som hade kastat in den för då fick vi ta tillbaks den och det var en stor skam.

Gå med Felix.

På Felixdan skulle vi alltid gå med Felixgubbe. Det var en stor gubbe av halm som vi hade satt på en del gamla kläder. Till ansikte hade han en rova eller en beta och så klippte vi lite tagel av hästarna och gjorde "mungstascher" på honom. Sen gick vi från gård till gård för vi hade ju flere



ACC. NR M. 9219: 24.

gubbar med oss, och så ställde vi gubben vid köksdörrarna.  
Dörrarna gick ju alltid införe så när dom kom på morronen, så trilla ju Felixgubben på dom. Det hade vi mycket roligt med förr. Och etter Felixdan så kunde man se många Felixgubbar ligga omkringkastade i diken och på gödselhögarna.

24.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV